

korte mededelingen

Brilduikers en Kokmeeuwen

Naar aanleiding van de publicatie in het laatste nummer van 'Het Vogeljaar' 42 (1): 19 betreffende de combinatie Brilduiker/Kokmeeuw het volgende: aan de Philipsdam in Zeeland zien wij al een paar jaar dit zelfde gedrag. Wij hebben het tot dusver alleen aan de Philipsdam waargenomen, dus ik heb met veel plezier uw stukje gelezen waarin u het zelfde verschijnsel beschrijft. Of het bij ons ook alleen vrouwtjes Brilduiker betrof, kan ik mij niet meer voor de geest halen. Het is ons toen in ieder geval niet opgevallen. Onderstaande tekst schreven wij in 1992.

■ Wim & Elly Schumm, Suite 4, 3335 EB Zwijndrecht.

Merkwaardig opportunisme

Op de Philipsdam deed zich in de winter 1991-1992 een voor mij nieuw fenomeen voor. Er overwinteren daar altijd veel Brilduikers. Ze zitten vaak in groepen bij elkaar. Tegenwoordig zijn deze groepen niet meer homogeen maar hebben de Kokmeeuwen zich ertussen gemengd. Ze hinderen de Brilduikers niet, het enige dat ze doen is dingetjes van het wateroppervlak oppikken. Ze blijven ook heel bewust tussen de Brilduikers: als de Brilduikers ergens door worden opgeschrikt en de groep opvliegt om honderd meter verder weer neer te strijken, vliegen de Kokmeeuwen, die minder gauw schrikken, er één voor één toch weer achteraan.

Waarschijnlijk maken de Brilduikers tijdens hun duikescapades dingen los van de bodem die dan boven komen drijven, waarvan de Kokmeeuwen een dankbaar gebruik maken.

Dit verschijnsel is bij mijn weten alleen bij de Philipsdam waar te nemen.

Elly.

Bron: Convocatie Koninklijke Natuurhistorische Vereniging, afdeling Dordrecht, 2de kwartaal 1992.

Plaatstrouw van Huiszwaluwen

In een artikel van H. Leys & D.A. Jonkers over de stand van de Huiszwaluw in Nederland in 1992 (Het Vogeljaar 41 (5): 207) wordt gerefereerd aan een verslag van het inventarisatieonderzoek van Huiszwaluwen in de regio Amsterdam, van 1981-1992 uitgevoerd door de Vogelwerkgroep Amsterdam. Daarbij werd abusievelijk vermeld dat in deze periode in de regio Amsterdam 36 huisadressen door Huiszwaluwen geschikt werden bevonden als nestplaats. Dit is wel erg weinig en moet zijn 360 huisadressen.

Van een van onze grote vestigingsplaatsen langs de Ringvaart bij Badhoevedorp konden wij over een periode van twaalf jaar nagaan hoe frequent de eens als broedplaats geselecteerde adressen door Huiszwaluwen werden bewoond. Slechts 10% van de 116 huiszwaluwadressen aldaar bleek jaarlijks door Huiszwaluwen te worden bewoond, 60% van de adressen werd in twaalf jaar tijd maar in één tot vijf jaar bewoond. Hiervoor

kunnen diverse factoren verantwoordelijk zijn: 1. de natuurlijke mortaliteit, 2. populatieschommelingen zoals die zich in het midden van de jaren tachtig voordeden, 3. zwerfgedrag van de soort, alsook 4. de lintbebouwing ter plaatse, die gemakkelijk expansie en contractie van de populatie over meer of minder woningen toelaat. Ten slotte zij erop gewezen dat de betrekkelijk lage bewoningsfrequentie van de beschikbare woningvoorraad door deze 'lintpopulatie'-huiszwaluwen alleen indirect een aanduiding is van hun (al of niet geringe) plaatstrouw. Plaatstrouw heeft immers betrekking op de trouw van individuen of individuele paren aan individuele voorkeursnestplaatsen. Deze kan slechts nauwkeurig worden vastgesteld en gecontroleerd door het ringen en terugvangen van individuele Huiszwaluwen op het nest. Vergelijk hiervoor G. Rheinwald & H. Gutscher (1969): 'Dispersion und Ortstreue der Mehlschwalbe (*Delichon urbica*)'. Die Vogelwelt 90 (4): 121-140.

■ Ruud Vlek, Spuistraat 302, 1012 VX Amsterdam.

Telkens van tak wisselende, roffelende Grote Bonte Specht

Op 1 maart 1994 wandelden mijn vrouw en ik bij kasteel Groeneveld bij Baarn. Al gauw hoorden wij de bekende roffel van een Grote Bonte Specht. Ongeveer een minuut daarna klonk weer een roffel, nu met een veel lichtere toon, dus duidelijk op een andere tak. Enkele minuten later kwam er nogmaals een roffel en warempel op een derde toonhoogte. Dit gebeurde tot vijf maal toe binnen circa tien minuten. De lengte van de roffels was steeds gelijk en het geluid kwam telkens uit een boomgroep van circa tien bomen. Nog nooit hadden wij zoiets waargenomen. Graag vernemen wij of ook anderen zoiets wel eens hebben ervaren.

■ J. Poeder, Van Goyenlaan 5, 3764 XC Soest.

'Slaaptrek' bij stootvogels

In NRC Handelsblad van 20 januari 1994 beschrijft Koos van Zomeren in zijn dagelijkse 'column' de trek van Blauwe Kiekendieven naar een gezamenlijk slaapgebied in een heideveld 'ergens in Nederland'.

Dit verhaal deed mij denken aan een waarneming op het einde van mei 1992, in het Weserdal tussen Bodenwerder (de 'Münchhausen'-Stad) en Holzminden. In voorgaande jaren (1990 en 1991), eveneens in mei, had ik tijdens excursies van de afdeling Zwolle van de Nederlandse Geologische Vereniging vele malen Rode Wouwen waargenomen; soms vliegend boven de rivier, maar ook in de wijde omgeving van het Weserdal.

In een grote binnenbocht van de Weser, tegenover de pont naar het dorp Polle, is een groot complex bouwland (waarschijnlijk geëgaliseerd), omringd door bossen (loofhout). Op het nog kale land, met pas opgekomen bieten- en

maïsplantjes zaten 's avonds (vóór de schemering) verspreid en rondom zichtbaar twaalf à vijftien Rode Wouwen, op onderlinge afstanden van twintig tot vijftig meter; de meeste vogels liepen zoekend rond (insekten of muizen?). Een enkele vogel zat soms 'hoog' in een boom in de bosrand, maar daalde toch weer af naar het kale land. Het gedrag was rustig; soms vloog er een vogel op, als een soortgenoot te dicht in de buurt kwam. Van aanvallen en aanwezigheid van andere vogels (bijvoorbeeld kraaien) was geen sprake.

Omdat ze af en toe opvlogen, kon ik me ervan overtuigen, te maken te hebben met Rode Wouwen: scherpe, lange staartpunten. De kleurvariatie was redelijk groot. 'Lichte' en 'donkere' vogels.

Op twee avonden (29 en 30 mei 1992) kon ik deze verzameling vanaf een smalle verharde weg waarnemen; de enkele auto die passeerde, stoorde niet. Op 20 mei 1993 hoopte ik op een 'herhaling', maar toen was er geen wouw te zien! Achteraf ben ik mij ervan bewust, dat ik niet heb gecontroleerd tot het geheel donker was; zaten de wouwen toen nog op de grond of in de bosrand?

■ Ir. Jarg J. Pettinga, Timmermeesterslaan 4, 8014 EL Zwolle, 038 - 659 072.

Jagers minder bevoegdheden

Dat was de wens en de strekking van de persconferentie van de Dierenbescherming en de Stichting Kritisch Faunabeheer op 24 januari 1994. Deze twee instellingen maken bezwaar tegen het streven van het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij om steeds meer bevoegdheden toe te kennen aan plaatselijke jagerscombinaties, de Wildbeheerseenheden (WBE's). Dat zijn privaatrechtelijke verenigingen, opgericht door en in het kader van de Koninklijke Nederlandse Jagers Vereniging. Het ministerie wil bijvoorbeeld het lokale beleid ten aanzien van grofwild (een jachtterm voor grote hoefdieren als Edelhert, Wilde Zwijn, Mouflon en Ree), ganzen, Smienten en mogelijk ook Patrijzen delegeren aan deze WBE's en wil hun ook vergunning verlenen (vaak voor langere perioden) voor het jagen op Fazanten, Wilde Eenden, Meerkotten en Hazen ter schadebestrijding binnen de gesloten jachttijden, voor het gebruik van kastvallen en vangkooien voor Eksters en Zwarte Kraaien en voor het gebruik van kunstlicht.

Het beleid komt zodoende in handen van direct belanghebbenden, die al gauw 'schade' aannemen als zij hun hobby willen beleven. Dierenbescherming en Stichting Kritisch Faunabeheer stellen daartegenover dat het faunabeleid en het afwegen van het wettelijk regiem tot de overheidstaak behoren, die niet aan particuliere belangengroepen mag worden overgedragen. Van de WBE's - zo stellen zij - mogen op dit moment statutair alleen jagers en grondgebruikers lid zijn en hun beheersplannen zijn niet openbaar, dus controle ontbreekt.

Als het rijk al taken wil delegeren, dan behoort dat alleen te gebeuren aan publiekrechtelijke organen, waarin natuur-, dieren- en vogelbescher-

mingsorganisaties ruim zijn vertegenwoordigd, bijvoorbeeld aan provinciale faunabeleidsorganen (FBO's).

De Tweede Kamer sprak onlangs naar aanleiding van de nota Jacht en Wildbeheer in een motie onder meer uit, dat *'de jacht op grond van het rijksbeleid nadrukkelijker moet worden uitgevoerd in het kader van de WBE's'*. Diverse woordvoerders in de kamer voegden daar echter aan toe, dat zij daarbij denken aan WBE's-nieuwe-stijl, waarin ook niet-jagers en met name natuurbeschermingsorganisaties zitting hebben.

Dierenbescherming en Stichting Kritisch Faunabeheer stellen dat beleid en uitvoering gescheiden moeten blijven en dat aan jagers hoogstens uitvoeringstaken kunnen worden toevertrouwd, nadat in openbare beleidsorganen de noodzaak van eventuele maatregelen, waaronder schieten, is vastgesteld.

Het Platform Verantwoord Faunabeleid, waarvan Dierenbescherming en Stichting Kritisch Faunabeheer deel uitmaken (samen met Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie, Vogeljaar en Stichting Mondiaal Alternatief), steunt het bovengenoemde standpunt.

Bij de komende behandeling van de nieuwe Flora- en Faunawet (wetsontwerp 23147) komt deze kwestie stellig opnieuw aan de orde.

■ Mr. A.J. Cnoop Koopmans, Amsteldijk 62, 1074 HZ Amsterdam.

Jagers en vogelaars willen samen zwanenproblematiek oplossen

De Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken en de Wildbeheereenheid IJmeer en Vechtstreek gaan dit voorjaar voor het eerst samenwerken om de problemen met grazende Knobbelzwanen op boerenbedrijven in het Gooi en de Vechtstreek het hoofd te bieden.

In de winter en vooral in het voorjaar trekken grote groepen Knobbelzwanen de weilanden in, waar ze vooral het eiwitrijke gras eten. Zij vertrappen daarbij het gras, hetgeen er vooral in natte perioden voor zorgt dat een groene grasmat modderig wordt. Bovendien worden grote hoeveelheden uitwerpselen achtergelaten. De boer lijdt daardoor schade. Hij kan het gras niet of pas later maaien en moet zijn vee vaak langer binnenhouden omdat er buiten nog niet voldoende is te eten.

Door daartoe aangewezen zwanenschutters worden daarom jaarlijks 3000 à 5000 zwanen geschoten. Daar deze vogels bescherming genieten door de Vogelwet, is hiervoor een vergunning van de betrokken Commissaris van de Koningin vereist. Deze vindt eerst advies in bij het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (LNV). Voor het publiek, de betrokken schutter, de vogelaars en de georganiseerde jacht is dat geen bevredigende oplossing.

Na een jarenlange periode van schijnbaar onoverbrugbare standpunten hebben de vogelaars en jagers in de regio Het Gooi en de Vechtstreek elkaar gevonden en de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken en de Wildbeheereenheid

Immeer en Vechtstreek gaan samenwerken. Teneinde de zwanenpopulatie in te dammen en toch minder tot het doodschieten over te moeten gaan zullen bij nestelende zwanen een aantal eieren onklaar worden gemaakt. De overgebleven eieren kunnen normaal worden uitgebroed. Het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij gaat akkoord met deze werkwijze. Om verse aanvoer uit andere regio's te voorkomen, zal er naar worden gestreefd om ook elders samenwerkingsverbanden tot stand te brengen.

Voorlopig wordt deze actie uitgevoerd als proef. Na evaluatie wordt beslist of hiermee kan worden doorgegaan.

Met dit project haken de jagers en vogelaars in op de oproep van politieke partijen aan dierenbeschermers en wildbeheereenheden om te komen tot regionale samenwerking.

Protestbrief tegen jachtmisdaden

In de pers verschenen berichten over de jacht van Westeuropese jagers in Slowakije, onder meer in het Topolciankyreservaat. Voor hoge bedragen kan men daar zelfs op Bruine Beren, Lynxen en Wolven jagen. Vorig jaar werden er zeventig Bruine Beren doodgeschoten waarvan de helft door Duitse, Oostenrijkse, Italiaanse en Franse jagers. Slowaakse agentschappen schatten de jaarlijkse opbrengst op 75 miljoen Belgische franken.

Men moet bij de overheden van Slowakije, Duitsland, Frankrijk, Oostenrijk en Italië en ook bij het Europees Milieubureau protesteren tegen deze schandalige jachtpraktijken en uitbuiting van het natuurschoon. Ik protesteer hier tegen ten eerste. Men moet in Europa meer eerbied en respect hebben voor het natuurschoon in het algemeen. Men moet niet altijd alleen maar over de economische belangen praten, maar ook over meer en betere natuurbescherming van landschappen, dieren en planten. 'Geen woorden maar daden' is het motto voor betere natuurbescherming, nationaal en internationaal in Europa en onze andere werelddelen.

■ Leopold De Smet, Nieuwstraat 79, B-9340 Lede, België.

Jacht op trekvogels

'De jacht verhardt het hart en ook het lichaam en doet wennen aan bloed en wreedheid'. De Europese Commissie gaat niet zover als Jean-Jacques Rousseau jegens de 'sport' waarvan de voormalige bisschop van Maastricht, beter bekend als Sint-Hubertus, de beschermheilige is, maar toch wenst zij een betere bescherming van de trekvogels die tot het Europees erfgoed behoren en een voorname rol spelen bij het bewaren van het natuurlijk evenwicht, waarvoor de instellingen van de Europese Gemeenschap zich moeten inzetten.

Daarom heeft zij een wijziging voorgesteld in de Europese wet op in het wild levende vogels die, met eerbiediging van het subsidiariteitsbeginsel, de uiterste data aangeeft waarbinnen de lidstaten het einde van de jacht op trekvogels mogen bepalen. De in dit voorstel vervatte criteria werden door de Europese Commissie en de lidsta-

ten uitgewerkt binnen het comité dat door de zelfde wet werd opgericht. Wetenschappelijke experts hebben de criteria voorbereid. De gewijzigde wet stelt sluiting van de jacht op drie verschillende momenten voor naar gelang de staat van instandhouding van de verschillende soorten. Zo moet voor soorten in een goede staat van instandhouding waarvan de migratie vóór 20 februari begint, de jacht op zijn laatst worden gesloten binnen de tien dagen die volgen op het begin van het overtrekken. In het geval van soorten in goede staat van instandhouding maar waarvan de trek ná 20 februari begint of van soorten die niet in een goede staat van instandhouding verkeren en waarvan de trek voor 20 februari begint moet de jacht op zijn laatst worden gesloten binnen de zelfde tien dagen waarin het begin van de trek valt. En ten slotte de soorten die niet in een goede staat van instandhouding verkeren en waarvan de trek na 20 februari begint. De jacht daarop moet binnen de tien dagen die aan de trek voorafgaan, worden gesloten.

Sommige jagers vinden deze voorstellen heel redelijk maar anderen beschuldigen de Europese Commissie, het Europees Parlement en de betrokken regeringen ervan een aanslag te plegen op de tradities en de verworven vrijheden die teruggaan tot de Franse revolutie. Ondertussen beschikken de jagers over zeven miljoen geweren in de Europese Unie en zijn ze goed georganiseerd in machtige lobby's. Vooral in Frankrijk zijn zij talrijk en machtig. Volgens hun eigen organisaties zijn er in Frankrijk 1.600.000 personen in het bezit van een jachtvergunning. Maar de organisatie voegt daaraan toe dat dat aantal de laatste jaren met 250.000 is verminderd. In Italië zijn er nog zo'n anderhalf miljoen jagers, in Spanje een miljoen en 300.000 in Duitsland. En die zijn niet allemaal van plan naar Europese of nationale rede te luisteren.

Als men bedenkt dat er in bepaalde streken tien van de twaalf maanden mag worden gejaagd tegen vier tot vijf maanden in het noorden van Europa, dan kan men zich gemakkelijk indenken welke verwoestingen deze schutters kunnen aanrichten zonder dan nog te spreken van de netten, waartegen de wetgevers overigens ook gaan optreden.

Niemand, of bijna niemand, wil echter de jacht helemaal verbieden, zoals onder andere de Franse Europarlementariër Jean-Pierre Raffin zegt die zelf een jager is en het rapport over vogelbescherming van het Parlement heeft geschreven. Redelijke mensen verzetten zich alleen maar tegen onverantwoorde praktijken.

Bron: Eurofocus 12/94: 7-8 (28 maart - 4 april 1994).

Deense organisatie tegen plezierjacht

In 1992 is in Denemarken een organisatie opgericht die zich bezighoudt met het aan de kaak stellen van ongeoorloofde jacht. Men geeft ook een blad uit dat in 1994 de derde jaargang is ingegaan en Dkr. 100 per jaar kost.

■ Nadere inlichtingen bij Landsforeningen mod Privat Jagt, Valmosevej 1, Risløv, DK-4700 Naestved, telefoon 53 728 425 (liefst tussen 14.00 en 16.00 uur).

Acht ton voor bescherming weidevogels

Om de afname van het aantal weidevogels een halt toe te roepen, gaan boeren en vrijwilligers de nesten van vogels als de Grutto en de Tureluur beschermen. Het ministerie van Landbouw heeft hiervoor dit jaar bijna f 800.000,- uitgetrokken.

Doel van het plan van het ministerie en de vogelbeschermingsorganisaties is om over vier jaar 300.000 hectare grasland veilig te stellen voor broedende weidevogels.

Het project voor de nestbescherming start dit jaar in de belangrijkste weidevogelprovincies Noord- en Zuid-Holland en Overijssel.

De nestbescherming is noodzakelijk omdat veel nesten in het voorjaar worden vernield doordat de boeren milieuvriendelijker moeten gaan werken en mest injecteren in de grond. De nesten die dit hebben overleefd, sneuvelen vaak later alsnog in de grasmaaimachine.

Bron: Dagblad De Telegraaf, 19 maart 1994.

Rectificatie

In mijn ingezonden stuk 'Tuchtrecht jagers' dat werd geplaatst in 'Het Vogeljaar' van februari 1994 maakte ik melding van het besmeuren van kerken met bloed en het vernielen van autobanden door leden van de Stichting Kritisch Fauna-beheer. Deze mededeling is onjuist. Mij is niet gebleken dat leden van de Stichting Kritisch Fauna-beheer zich ooit van dergelijke methoden hebben bediend en deze passages dienen dan ook als niet geschreven te worden beschouwd.

■ P.C.C. de Vries, Braillehof 32/3, 1068 HN Amsterdam.

Amsterdamse Prijs voor het Milieu voor Colin Bibby

De Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen heeft de Amsterdamse Prijs voor het Milieu (f 250.000,-) toegekend aan dr. Colin Bibby (1948), hoofd van de afdeling onderzoek van BirdLife International te Cambridge, Engeland.

De jury wil het gewicht van het wetenschappelijke werk van het onderzoek van BirdLife International benadrukken en de voortzetting van het internationale en baanbrekende onderzoek van BirdLife International stimuleren door de uitreiking van de Amsterdamse Prijs voor het Milieu aan dr. Colin Bibby.

Dr. Colin Bibby leidt een kleine onderzoeksgroep van BirdLife International te Cambridge, Engeland. Tevens is hij verantwoordelijk voor onderzoekprogramma's van BirdLife International in ongeveer zeventig landen.

BirdLife is een wereldomvattend samenwerkingsverband van organisaties op het gebied van vogelbescherming. BirdLife International richt zijn werkzaamheden op de bescherming van vogels en hun omgeving in de overtuiging dat op deze manier een bijdrage kan worden geleverd aan het behoud van een gezond milieu. Vogels zijn uitstekende indicatoren voor de toestand van het milieu, omdat ze gemakkelijker

waarneembaar en beter zijn bestudeerd dan vrijwel alle andere groepen van organismen. Het wetenschappelijk team van BirdLife International maakt gebruik van deze omstandigheden, bij het uitvoeren en evalueren van zijn programma voor bescherming van de biodiversiteit. BirdLife verricht hiermee pionierswerk voor de documentatie van de bedreiging van de biodiversiteit.

De publikatie 'Putting Biodiversity on the Map' (1992) van BirdLife International vormde voor de jury de aanleiding om de Amsterdamse Prijs voor het Milieu 1994 aan deze organisatie toe te kennen. In deze studie is een poging gedaan om het patroon van de verspreiding van biodiversiteit over de aarde te documenteren. Bij het onderzoek bleek dat een kwart van alle vogelsoorten voorkomt op een zeer klein deel van het landoppervlak van de aarde.

De Amsterdamse Prijs voor het Milieu werd in 1990 uitgereikt aan professor James E. Lovelock en in 1992 aan professor Marko Branika.

Voor nadere inlichtingen kunt u zich wenden tot mw. drs. K. Jongbloed, 020 - 5 510 769.

Eierzoekkaart voor zoeken en rapen kievitseieren

Voor het zoeken en rapen van kievitseieren wordt een eierzoekkaart verplicht. De kaart wordt afgegeven door de Bond van Friese Vogelbeschermingswachten (BFVW) en de Vereniging van Weidevogelbeheerders 'Vanellus vanellus'.

Een en ander is vastgelegd in de Regeling zoeken en rapen van kievitseieren, die 22 februari 1994 in de Staatscourant is gepubliceerd.

Bij de behandeling in de Tweede Kamer van een wijziging van de Vogelwet in maart 1993, is bij amendement van CDA en PvdA in de wettekst de verplichting vastgelegd voor degenen die kievitseieren zoeken en rapen, om na de raaptijd ook nesten en legfels van weidevogels te beschermen. Onder meer door het plaatsen van stokken en nestbeschermers kan worden voorkomen dat legfels verloren gaan door landbouwwerkzaamheden. Onder weidevogels wordt verstaan: Kieviten, Grutto's, Tureluurs, Scholeksters, Kemphanen en Watersnippen. De raaptijd loopt van 1 maart tot 9 april.

Door het instellen van de eierzoekkaart wordt in feite een coördinerende taak bij de beschermingsactiviteiten toegekend aan de beide genoemde verenigingen. Zij komen op die manier te weten wie er raapt en waar dat gebeurt. Deze gegevens komen ook ter beschikking van de Algemene Inspectie Dienst (AID), die de regeling steekproefsgewijs zal controleren. Het bezit van de kaart zal een waarborg moeten zijn, dat na de raaptijd op plaatsen waar wordt geraapt, beschermingsactiviteiten plaatsvinden. Een en ander is mede afhankelijk van de wijze waarop de organisaties van eierzoekers en weidevogelbeschermers invulling geven aan hun coördinerende taak.

De Bond van Friese Vogelbeschermings Wachten (BFVW) organiseert beschermingsactiviteiten in Friesland. 'Vanellus vanellus' is buiten Friesland actief. In verband daarmee moet de eierzoeker in Friesland een BFVW-kaart en de

eierzoeker in andere provincies een 'Vanellus-vanelluskaart' kunnen tonen.

Behalve een eierzoekkaart zal de eierzoeker ook moeten beschikken over een schriftelijke toestemming van de gebruiker van de grond waarop hij zoekt.

Omdat de EG-Vogelrichtlijn het rapen van eieren van beschermde vogels (waaronder de Kievit) slechts onder strikt gecontroleerde omstandigheden toestaat, moet over de uitvoering van de regeling jaarlijks worden gerapporteerd aan de Europese Commissie. Het ligt in de bedoeling om de regeling na twee seizoenen te evalueren.

Bovenstaand persbericht nummer 42 (22 februari 1994) van het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij duidt er op dat de Vogelbescherming Nederland duidelijk is gepasseerd en dat met de wensen van deze organisatie geen rekening is gehouden.

Later inzaaien vermindert noodzaak chemische bestrijding

Het later inzaaien van peulvruchten blijkt een effectief middel te zijn tegen de groei van het parasitaire onkruid '*Orobancha crenata*', een bremsraapsoort, die jaarlijks grote delen van de peulvruchtenoogst vernietigt. Dit vermindert de noodzaak voor een chemische bestrijding van het onkruid. Dit concludeert drs. Marja van Hezewijk in haar proefschrift *Germination ecology of Orobancha crenata* Implications for cultural control measures, waarop zij dinsdag 15 februari promoveerde aan de Vrije Universiteit te Amsterdam.

In het Midden-Oosten en de landen rond de Middellandse Zee vormen peulvruchten zoals tuinbonen en kikkererwten een belangrijk bestandsdeel van het dieet van de bevolking. De teelt van deze peulvruchten wordt echter ernstig bedreigd door de '*Orobancha crenata*'. Dit onkruid produceert miljoenen zeer levenskrachtige zaadjes, die alleen kiemen in de buurt van een zogenaamde waardplant, een plant die gastheer is voor parasieten. De kieming wordt in gang gezet door een stof die door de wortels van de waardplant wordt uitgescheiden. De kiemplant hecht zich aan de wortels van de waardplant en brengt met behulp van een speciaal orgaan (haustorium) een verbinding tot stand met het vaatstelsel. Daarmee berooft hij de waardplant van water en voedingsstoffen.

Bosbeleidsplan gepresenteerd

Op 17 januari 1994 is de regeringsbeslissing Bosbeleidsplan openbaar gemaakt. Dit Bosbeleidsplan, dat geldt voor de periode 1994 tot 2020, stelt het in het Meerjarenplan Bosbouw neergelegde beleid op een aantal belangrijke punten bij: minder centrale sturing vanuit de rijksoverheid, meer verantwoordelijkheden voor de bosbouwsector, meer accent op duurzame instandhouding en bosecosystemen, meer accent op de relatie bos en milieu, betere ecologische onderbouwing van het beheer en van de criteria voor lokalisering van bos met accent natuur, en intensivering van het bosuitbreidingsprogramma.

De hoofddoelstelling van het Bosbeleidsplan

luidt: 'Bevorderen dat het bos in Nederland naar kwaliteit en omvang zo goed mogelijk tegemoetkomt aan de in de samenleving bestaande wensen ten aanzien van de functievervulling van het bos en tevens het internationaal verband bevorderen van bosinstandhouding en bosuitbreiding'.

De hoofdlijnen van het bosbeleid zijn dan ook duurzame instandhouding van het bosareaal, optimaal vervullen van de functies van het bos en uitbreiding van het bosareaal.

Wat betreft functievervulling wordt het bosareaal verdeeld in multifunctioneel bos en bos met accent natuur. Het grootste deel van het Nederlandse bos valt in de categorie multifunctioneel bos, waar de functies recreatie, houtproductie, natuur, landschap en milieu tegelijkertijd kunnen worden vervuld.

De keuze van de functie(s) is primair een verantwoordelijkheid van de eigenaar/beheerder. Voor bossen met accent natuur geldt dat het beheer primair is gericht op de natuurfunctie. Vervulling van de functies recreatie en (bepaalde) houttoegst behoren echter ook hier tot de mogelijkheden.

In de komende maanden zal in Bosbouwvoorlichting aandacht worden besteed aan diverse onderdelen uit het Bosbeleidsplan. Een speciaal gemaakte samenvatting van het Bosbeleidsplan is gratis te verkrijgen bij: Infotiek, ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, postbus 20401, 2500 EK 's-Gravenhage, 070 - 3 792 062.

Vrijpostige Koolmees

Op 8 april 1994 was ik aan het vogels kijken in het Danikerbos bij Geleen (L.). Kenmerkend zijn vele Eiken en Beuken, tevens zijn tal van nestkasten opgehangen. Het gebied is derhalve rijk aan Koolmezen. Wie schetst mijn verbazing, terwijl ik op een bank zat, er plotseling een vijftien Koolmees op mijn trui neerstreek en allerlei plukjes wol eruit haalde. Dit duurde zo'n dertig seconden. Vervolgens vloog ze met heel veel nestmateriaal in haar snavel weg.

Is er over zulk een 'tam' gedrag meer bekend uit de literatuur?

■ Rob Wouters, Neerboscheweg 578, 6544 LH Nijmegen.

Staatsbosbeheer heeft beheersplan en voor alle bos- en natuurgebieden

Als eerste van de grote natuurbeherende organisaties in ons land heeft Staatsbosbeheer voor al zijn bos- en natuurgebieden beheersplannen gereed. Deze mijlpaal werd bereikt met de officiële vaststelling van het 1065ste beheersplan door drs. J.D. Gabor, staatssecretaris van het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij op 15 februari 1994.

De officiële ondertekening van dit plan - het Beheersschema Flevoland - vond plaats tijdens het symposium 'Beheersplanning: bouwsteen voor beleidsevaluatie'. Staatsbosbeheerdirecteur Maarten Brabers toonde zich verheugd dat deze grote operatie met succes en binnen de afgesproken termijn is afgerond.

Het beheersplan is een plan waarin beschreven

staat wat de huidige stand van zaken is van een terrein en hoe de situatie over ongeveer vijftig jaar moet zijn. Op basis daarvan staan de concrete maatregelen aangegeven die in de komende tien jaar moeten worden uitgevoerd om naar die toekomstige situatie toe te werken. Om de huidige toestand vast te stellen, is per gebied in kaart gebracht welke specifieke vegetatie er groeit, welke vogelsoorten er voorkomen, welke archeologisch belangrijke objecten er liggen en hoe het is gesteld met de hydrologie, de recreatie en de strategische houtvoorraad. Hieruit bleek bijvoorbeeld dat 16% van de plantensoorten van de zogenaamde 'rodelijst' uitsluitend nog voorkomen in terreinen van Staatsbosbeheer. Volgens directeur Brabers zorgen beheersplannen er voor dat het beheer van bos en natuur meetbaar en evalueerbaar wordt. Het is nu mogelijk geworden op een inzichtelijke manier verantwoording af te leggen over de bijdrage die Staatsbosbeheer levert aan de uitvoering van het rijksbeleid en de kosten die daarmee gepaard gaan. Met de beheersplannen is ook een middel gecreëerd om de prijs-prestatieverhouding inzichtelijk te maken.

'Willen wij als terreinbeheerders weten of onze inspanningen effect hebben, dan moeten de doelstellingen per terrein helder zijn vastgelegd. Dan moet de uitgangssituatie zijn beschreven, evenals de gewenste situatie in de toekomst. Vervolgens is het dan mogelijk om via een systeem van interne kwaliteitsbeoordeling, monitoring en evaluatie na te gaan of je zinvol bezig bent. Ons produkt wordt meetbaar', aldus Brabers.

Ook voor afstemming met de omgeving vervullen beheersplannen een belangrijke rol. Ze vormen voor Staatsbosbeheer sinds jaar en dag een effectief middel om met de direct belanghebbenden en omwonenden van gedachten te wisselen over het hoe en waarom van beheer. Daarnaast spelen ze een belangrijke rol bij de besluitvorming over streek- en bestemmingsplannen.

Lanius-Pinserie

Ter ondersteuning van natuurbeschermingsprojecten in Europa (ook Oost-Europa!) te ondersteunen worden in Zwitserland speldjes (zogenaamde 'pins') met afbeeldingen van vogels uitgegeven. Met de opbrengst wordt onder meer de aankoop van belangrijke natuurterreinen in Extremadura (Spanje) en Oost-Europa gesteund.

Elke maand verschijnt een gelimiteerde en genummerde oplage van slechts duizend stuks. Inmiddels zijn verschenen pins met Grauwe Klauwier, Roodkopklauwier, Wielewaal, Klapekster en Kleine Klauwier. De eerste twee soorten zijn inmiddels uitverkocht. In juni verschijnt de Hop,

daarna de IJsvogel, Bijeneter en Scharrelaar. Elk weer in een gelimiteerde oplage van duizend genummerde stuks.

De eerste Sw.Fr. 10.000 die de Lanius-pins reeds hebben opgebracht, worden in mei overgedragen aan de Spaanse natuurbeschermingsorganisatie DANEX die het bedrag zal besteden voor de aankoop van circa 600 ha land waar zich het belangrijkste broedgebied van de Monniksgier bevindt. Elke maand wordt een nieuwe pin uitgegeven. De prijs per pin bedraagt Sw.Fr. 10 plus Sw.Fr. 4 voor de aangetekende zending. Bestellingen kunnen worden gericht aan Istvan Horvath, Rüttenenweg 63, CH-4313 Möhlin of Urs Kägi, Fuchsrain 17, CH-4314 Zeiningen, Zwitserland. U kunt bij de redactie een bestelformulier aanvragen. Voor verzamelaars een unieke kans waarbij tegelijkertijd een prachtige actie geldelijk wordt gesteund.

Ook de Franse vogelbescherming is tot uitgave van pins overgegaan en ook in Noorwegen verkoopt de vogelbeschermingsorganisatie pins waar vogels op staan afgebeeld. Het belooft dus een ware rage te worden, waarbij de eerste uitgaven in de toekomst vermoedelijk later veel gevraagde objecten zullen worden.

Gedeputeerde Staten stellen richtlijnen voor vierde spaarbekken vast

Op 8 maart 1994 hebben Gedeputeerde Staten de richtlijnen voor het Milieu-Effectrapport (MER) vastgesteld voor de uitwerking van het Plan Vierde Spaarbekken Biesbosch. In het MER moet zo objectief mogelijk informatie komen over de milieugevolgen van de aanleg van dit spaarbekken.

De MER-procedure is gestart om alternatieve locaties voor de bestaande reservering voor het vierde spaarbekken, namelijk Zuiderklip in De Biesbosch, te onderzoeken. Gedeputeerde Staten besloten dat de polders Jannezend en Koekeospolder in principe geschikte locaties zijn. De lokatie Steenenmuur is naar de mening van Gedeputeerde Staten te klein om het vierde spaarbekken in aan te kunnen leggen.

Tot de voorgenomen activiteit behoort niet alleen de aanleg van het spaarbekken, maar tevens de leidingentracés en overige benodigde infrastructuur.

Landelijke coördinator

Weidevogelbescherming aangesteld

Het Landelijk Overleg Natuur- en Landschapsbeheer (LONL) heeft met ingang van april 1994 een coördinator vrijwillige weidevogelbescherming in dienst. Zijn belangrijkste taak is het in samenwerking met provinciale stichtingen natuur- en landschapsbeheer stimuleren en coördineren van vrijwillige weidevogelbescherming in provincies waar dat nog niet of op kleine schaal gebeurt. Daarnaast zal hij bijdragen leveren aan voorlichtingsmateriaal over weidevogelbescherming dat is gericht op boeren, loonwerkers en vrijwilligers. Beide activiteiten (stimuleren bescherming en voorlichting) maken onderdeel uit van een vijfjarig Project Weidevogels.

Dat project wordt gefinancierd door het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij en door provincies. Andere betrokken partijen zijn

het interprovinciaal overleg, Vogelbescherming Nederland en het Centrum voor Landbouw en Milieu.

Bij vrijwillige weidevogelbescherming werken boeren en vrijwilligers samen om verliezen aan eieren en jongen van weidevogels als gevolg van agrarische werkzaamheden zo veel mogelijk te beperken. Dit gebeurt op basis van vrijwilligheid en in goed onderling overleg. Vrijwillige weidevogelbescherming vond in 1993 in Nederland plaats op ongeveer 125.000 ha, waarvan ruim 80.000 ha in Friesland.

Aanleiding voor de extra aandacht voor weidevogels is het feit dat deze vogels door landbouwkundige ontwikkelingen steeds minder kans krijgen om succesvol jongen groot te brengen. Eén van de oorzaken is vroeg en massaal maaien. Een nieuwe bedreiging is - met ingang van dit jaar - de verplichting tot in de grond werken van drijfmest. Vrijwillige weidevogelbescherming is een perspectiefrijke methode om weidevogels toch een goed broedseizoen te bezorgen, maar ook andere oplossingsrichtlijnen (nieuwe technieken, natuurvriendelijke landbouw en dergelijke) verdienen aandacht.

Na één, drie en vijf jaar zal een evaluatie van het project plaatsvinden. Daarbij zal niet alleen worden gekeken naar de groei in de omvang van de bescherming, maar zo goed mogelijk ook naar het effect op jongenproductie en populaties. Daarnaast zal elk jaar een jaarverslag worden uitgebracht.

■ Nadere informatie bij: Aad van Paassen, 030 - 340 777 (privé: 020 - 6 412 548).

Het Europese Milieu-agentschap start met werk

Het Europese Milieu-agentschap, het belangrijkste instrument van het milieubeleid van de Europese Unie dat al in 1990 werd voorzien, is eindelijk met zijn werk kunnen beginnen. Tijdens een speciale topbijeenkomst op 29 oktober 1993 werd als standplaats van het agentschap Kopenhagen aangewezen.

De raad van beheer van het agentschap (samengesteld uit één vertegenwoordiger per lidstaat plus twee van de Commissie en twee die door het Europees Parlement zijn aangewezen) kwam op 17 december 1993 bijeen en koos als voorzitter C. Stroetmann, Duits staatssecretaris voor Milieuzaken, Natuurbescherming en Nucleaire Veiligheid en als ondervoorzitter F.A. Osborne, staatssecretaris van het Britse Milieudepartement en A.M. Pires, directeur-generaal van het Portugese ministerie van Milieu en Natuurlijke Hulpbronnen.

Als eerste zorg had de raad van beheer het zo snel mogelijk starten van het agentschap. Daarom werden in afwachting van de benoeming van de directeur, waarvoor de Europese Commissie een voorstel moet doen, reeds de nodige maatregelen genomen om het agentschap onmiddellijk te laten functioneren.

Overigens zijn de voorbereidende werkzaamheden al begonnen. Die hebben in de eerste plaats betrekking op het eerste meerjarenwerkprogramma dat zal zijn gebaseerd op de doelstellin-

gen van het Vijfde Actieprogramma voor het Milieu. Ten tweede gaan zij over de onderlinge samenwerking van de verschillende elementen van het Europese Milieunetwerk voor Informatie en Observatie. Dan zijn er nog de ontwikkeling van een strategie voor het beheer en de uitwisseling van gegevens over het milieu alsmede de samenstelling van een catalogus van bruikbare bronnen. Verder wordt de databank van het programma CORINE dat het agentschap overneemt en voortzet, bijgewerkt.

Bron: Eurofocus 3/94:4.

Moyra Stava Morena-prijs voor Kritisch Faunabeheer

De Moyra Stava Morena-prijs 1984 is toegekend aan Stichting Kritisch Faunabeheer. De prijs, waarvan een geldbedrag van f 5000,- is verbonden, wordt jaarlijks toegekend aan een persoon of instelling die zich op bijzondere wijze heeft ingezet voor het welzijn van dieren.

Naamgever van de prijs, de podiumkunstenares en operazangeres Moyra Stava Morena, liet in 1992 een vermogen van ruim drie miljoen gulden na met de opdracht de revenuen volledig ten goede te laten komen aan dieren.

Voorzitter H. Reilingh van de Stava Morena Stichting meldt namens de jury dat de prijs Stichting Kritisch Faunabeheer toekomt wegens haar niet aflatende inzet om de rechten van in het wild levende dieren te beschermen, onder meer door zich via juridische procedures teweer te stellen tegen misstanden in de plezierjacht. Vele malen is in de praktijk gebleken dat Wildbeheereenheden (mantelorganisaties van de Koninklijke Nederlandse Jagers Vereniging) maatregelen nemen die in strijd zijn met een verantwoord faunabeleid. Deze belangenorganisaties van grondgebruikers en jagers, die zowel de opstellers, uitvoerders als toezichhouders zijn van plannen, met betrekking tot wildbeheer en die jaarlijks ruim twee miljoen dieren het leven kost, zullen moeten verdwijnen.

De steun van de Stava Morena Stichting stelt Stichting Kritisch Faunabeheer in staat in de cruciale fase van de nieuwe Flora- en Faunawetgeving politiek en publiek te informeren over de misstanden in de plezierjacht die nu onder het mom van 'oogstjacht' nieuw leven dreigt te worden ingeblazen.

Boomkruiper als muurkruiper

Een wat late reactie op het bericht over Boomkruipers als muurkruipers. Wanneer de zon op de muur van onze schuur schijnt en het daar dus lekker warm is, zitten er vermoedelijk veel insecten. Ik heb dan meermalen zowel Boomkruiper als Koolmees daar insecten zien zoeken.

■ L.Th. Dercksen, Joh. Wierlaan 86, 3734 XE Den Dolder.